

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η ανάπτυξη θετικού σχολικού κλίματος είναι ένας σημαντικός παράγοντας της διαδικασίας αντιμετώπισης της παραβατικότητας στο σχολικό χώρο. Τα χαρακτηριστικά του θετικού και υγιούς σχολικού κλίματος είναι τα ακόλουθα:

- προαγωγή ενθαρρυντικής, βοηθητικής και φιλικής ατμόσφαιρας
- απαγόρευση της βίας
- καλλιέργεια κλίματος δικαιοσύνης και ισοτιμίας
- δημιουργία προστατευτικού περιβάλλοντος που να αποτρέπει τον εκφοβισμό
- καλλιέργεια του σεβασμού της διαφορετικότητας
- προώθηση της συνεργατικής μάθησης
- σύνδεση του σχολείου με την οικογενειακή ζωή
- προαγωγή της ισότητας και της συμμετοχής όλων
- μετάδοση στους μαθητές του αισθήματος ότι περιβάλλονται από εκπαιδευτικούς που τους ενθαρρύνουν και έχουν υψηλές προσδοκίες
- καλλιέργεια του αισθήματος περηφάνιας για το σχολείο
- ενίσχυση της εμπλοκής των γονέων στη διαδικασία παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης.

Τα πιο πάνω προϋποθέτουν την ουσιαστική συνεργασία των μελών της παιδαγωγικής ομάδας. Παράλληλα απαιτούν από τον εκπαιδευτικό γνώση των ιδιοτεροτήτων, των ικανοτήτων αλλά και του ευρύτερου οικογενειακού ή κοινωνικού περιβάλλοντος των μαθητών του.

Αναφέρονται παρακάτω ενδεικτικές δραστηριότητες οι οποίες υλοποιήθηκαν από σχολικές μονάδες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως Οδηγός Καλών Πρακτικών Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Παραβατικότητας:

1.ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ

1.1Δημιουργία μαθητικών ομίλων δημιουργικής απασχόλησης με απώτερο στο στόχο την ενδυνάμωση των σχέσεων μαθητή-σχολείου-εκπαιδευτικού-κοινότητας. Οι όμιλοι (θεατρικός, μουσικός χορευτικός, διαδικτύου κτλ) θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες, δυνατότητες και ενδιαφέροντα των παιδιών και να δημιουργούνται, όπου είναι δυνατόν, από τους ίδιους τους μαθητές. Παραδείγματα δράσεων που μπορούν να αναπτυχθούν μέσα από τους διάφορους ομίλους είναι:

1.1.1 Παρουσίαση των ενδιαφερόντων των μαθητών (παρουσίαση ερμηνείας και δημιουργίας) μέσα από εκδηλώσεις του σχολείου ή συμμετοχές σε διαγωνισμούς

- 1.1.2** Συνεργασία με τον ΚΟΑ (Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού) για πραγματοποίηση αθλητικών ημερίδων σε χώρους του Οργανισμού όπου τα παιδιά θα ασχολούνται με διάφορα αθλήματα (πετόσφαιρα, καλαθόσφαιρα, τοξοβολία, καράτε, στίβο κ.α) με τη βοήθεια προπονητών από τις αντίστοιχες ομοσπονδίες αθλημάτων
- 1.1.3** Ανάπτυξη δεξιοτήτων και λειτουργία θεατρικού εργαστηρίου
- 1.1.4** Εκμάθηση χρήσης πολυμέσων και παραγωγή αντίστοιχου υλικού (πχ ταινίες μικρού μήκους, φωτογραφίες) σε θέματα που ενδιαφέρουν τους μαθητές
- 1.1.5** Δεντροφύτευση ή/ και υιοθέτηση κήπου στο χώρο του σχολείου ή/και της κοινότητας
- 1.1.6** Κατασκευή εικαστικού έργου (ψηφιδωτό, γλυπτό, τοιχογραφία) στο χώρο του σχολείου ή/ και της κοινότητας

Οι όμιλοι αυτοί μπορούν να πραγματοποιηθούν και σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, οργανώσεις ή υπηρεσίες (πχ Δήμος ή κοινότητα, Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου και άλλοι).

Σε περίπτωση που υπάρχει ενδιαφέρον για λειτουργία των Ομίλων και κατά τις απογευματινές ώρες, το σχολείο να αποστέλλει στη ΣΕΑΥΠ κατάλληλα συμπληρωμένο έντυπο.

1.2 Σχολικό ραδιόφωνο

Λειτουργία σχολικού ραδιοφωνικού σταθμού από μαθητές κατά τα διαλείμματα.

1.3 Κινηματογραφικά έργα και συζητήσεις

Διοργάνωση συζητήσεων για ποικίλα κοινωνικά θέματα μετά από προβολή σχετικών κινηματογραφικών έργων.

1.4 Δημιουργική ενασχόληση μαθητών το διάλειμμα

- Ενασχόληση των παιδιών κατά τη διάρκεια του διαλείμματος με διάφορα παιχνίδια (παιχνίδια αυλής, αθλητικά, επιτραπέζια κτλ). Στην οργάνωση των δραστηριοτήτων είναι καλό να συμμετέχουν οι μαθητές με διάφορους τρόπους (στήσιμο παιχνιδιών, δανεισμό παιχνιδιών, συμμετοχή στον καθορισμό των κανονισμών, κτλ).
- Λειτουργία ομάδας διαδικτύου κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων υπό την καθοδήγηση εκπαιδευτικού.

1.5 Δημιουργία χώρου για δημιουργική απασχόληση/ηρεμία/ψυχαγωγία των μαθητών

Διαμόρφωση σε περίπτωση ύπαρξης διαθέσιμης αίθουσας χώρου όπου οι μαθητές να απασχολούνται δημιουργικά κατά τη διάρκεια των αναπληρώσεων και των διαλειμμάτων. Ο χώρος αυτός μπορεί κατά τις πρωινές ώρες να χρησιμοποιηθεί για προγράμματα θεατρικής ή/και συναισθηματικής αγωγής, για διαχείριση συγκρούσεων, για συζήτηση και αποφόρτιση έντασης. Στο χώρο μπορούν να τοποθετηθούν παιχνίδια. Ο χώρος μπορεί να διακοσμηθεί από έργα μαθητών. Κατά τον απογευματινό χρόνο μπορεί ακόμη να αξιοποιηθεί για δράσεις μαθητών και γονιών.

1.6 Αξιοποίηση Βιβλιοθήκης για λειτουργία κέντρου τεκμηρίωσης, πληροφόρησης και μάθησης

Αξιοποίηση της Βιβλιοθήκης του σχολείου ώστε να παρέχεται στους μαθητές η δυνατότητα πρόσβασης σε σύγχρονα εκπαιδευτικά υλικά, βιβλία, περιοδικά, ηλεκτρονικούς υπολογιστές καθώς και στο διαδίκτυο. Η Βιβλιοθήκη μπορεί να χρησιμοποιείται στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ως κέντρο τεκμηρίωσης, πληροφόρησης και μάθησης για όλους τους μαθητές και εκπαιδευτικούς του σχολείου. Η διαχείριση της βιβλιοθήκης μπορεί να γίνεται από εκπαιδευτικούς και μαθητές.

1.7 Γνώση και αξιοποίηση του Λογισμικού «Συνέπειες»

Το συγκεκριμένο λογισμικό έχει εγκατασταθεί στους Η/Υ όλων των σχολείων της Κύπρου και περιλαμβάνει σειρά δραστηριοτήτων που προάγουν τη συναισθηματική αγωγή αλλά και προβληματίζουν τα παιδιά για τις συνέπειες πολλών πράξεων στις οποίες μπορεί να έχουν προβεί και τα ίδια.

1.8 Υλοποίηση δραστηριοτήτων που εντάσσονται στα Προγράμματα Σπουδών Αγωγής Υγείας

Στην ιστοσελίδα του Γραφείου προγραμμάτων Αγωγής Υγείας (http://www.moec.gov.cy/agogi_ygeias/) έχει αναρτηθεί πληθώρα δραστηριοτήτων οι οποίες μπορούν να υλοποιηθούν στα πλαίσια της δημιουργικής απασχόλησης των μαθητών/τριών.

1.9 Καλλιέργεια του Εθελοντισμού

Η εθελοντική προσφορά είναι ένας υγιής τρόπος εμπλοκής των μαθητών στην κοινότητα. Βοηθά στην καλλιέργεια της κοινωνικής ευθύνης και της Πολιτότητας περιορίζοντας τις πιθανότητες εκδήλωσης αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

1.9.1 Προσφορά στο σχολείο

Οι μαθητές εντοπίζουν προβλήματα που αφορούν το σχολείο και αναπτύσσουν εθελοντικές δράσεις για αντιμετώπιση των προβλημάτων. Τέτοια προβλήματα μπορεί να έχουν σχέση με την ανάγκη βελτίωσης των χώρων του σχολείου ή παροχής βοήθειας σε άτομα στο χώρο του σχολείου κτλ.

1.9.2 Προσφορά στην κοινότητα

Οι μαθητές σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς εντοπίζουν ανάγκες ή προβλήματα που υπάρχουν στην κοινότητα τους και με εθελοντικές δράσεις επιχειρούν να βελτιώσουν την κατάσταση. Είναι σημαντικό η μορφή εθελοντικής προσφοράς να καθορίζεται από τις εισηγήσεις των ίδιων των παιδιών. Αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή είτε εθελοντικής προσφοράς κοινωνικού έργου σε κοινωνικά ιδρύματα (γηροκομεία κτλ) ή υπηρεσίες και χώρους της κοινότητας (δημόσιοι κήποι, πλατείες κτλ), είτε οικονομικής ενίσχυσης ατόμων, ομάδων ή οργανισμών μέσα από διάφορες δράσεις (παζαράκι, πορεία κτλ).

1.9.3 Συνεργασία με διάφορους φορείς

Η ανάπτυξη εθελοντικών δράσεων μπορεί να γίνει σε συνεργασία με το Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού (ΠΣΣΕ) και με άλλους μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

1.9.4 Συμμετοχή στην Εβδομάδα Εθελοντισμού

Η Εβδομάδα Εθελοντισμού διοργανώνεται και συντονίζεται κάθε χρόνο από το Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού (ΠΣΣΕ) με στόχο τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Εθελοντών στις 5 Δεκεμβρίου. Στο πλαίσιο της εβδομάδας αυτής τα σχολεία σε συνεργασία και με την κοινότητα μπορούν να αναπτύξουν εθελοντικές πρωτοβουλίες. Σχετική ενημέρωση για τη συγκεκριμένη εβδομάδα παρέχεται με εγκύκλιο που αποστέλλεται κάθε σχολική χρονιά.

1.9.5 Συμμετοχή στο Πρόγραμμα «Νεολαία και Εθελοντισμός»

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα προάγει την ανάληψη εθελοντικών έργων καθόλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και την καλλιέργεια εθελοντικής συνείδησης στους μαθητές. Οι καλύτερες προσπάθειες των εθελοντικών έργων βραβεύονται σε ειδική τελετή στο Προεδρικό Μέγαρο (για περισσότερες πληροφορίες απευθύνεστε στο Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού, ΠΣΣΕ, τηλ.: 22514786).

1.9.6 Δημιουργία Κοινωνικών Μαθητικών Ομίλων

Οι Κοινωνικοί Μαθητικοί Όμιλοι έχουν ως στόχους την καλλιέργεια του πνεύματος της αλληλεγγύης, την αναβάθμιση της εθελοντικής κοινωνικής προσφοράς και την ευαισθητοποίηση των μελών τους στα προβλήματα και τις ανάγκες που υπάρχουν γύρω τους. Ακόμη προάγουν τη δημιουργική χρήση του ελεύθερου χρόνου των μελών τους μέσα από την εθελοντική προσφορά στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Οι Κοινωνικοί Μαθητικοί Όμιλοι μπορούν να αποτελέσουν το βασικό άξονα συνεργασίας του σχολείου με ιδρύματα και οργανώσεις της πόλης ή της κοινότητας.

1.9.7 Συμμετοχή στο Σώμα Εθελοντών

Το Σώμα Εθελοντών είναι ένα συντονιστικό σώμα που συσπειρώνει, οργανώνει και επιμορφώνει άτομα που ενδιαφέρονται να προσφέρουν εθελοντική εργασία. Το Σώμα προωθεί την ατομική και ομαδική εθελοντική προσφορά για βελτίωση της ποιότητας ζωής, την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, την ποιοτική ανάπτυξη της κοινωνίας αλλά και την προώθηση τόσο της κοινωνικής ενσωμάτωσης και συνοχής όσο και των ίσων ευκαιριών για όλους. Η συμμετοχή στο Σώμα Εθελοντών δίνει στους μαθητές δυνατότητες αξιοποίησης του χρόνου, των προσόντων και των εμπειριών τους με στόχο την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και να άσκηση ενεργού ρόλου μέσα στην κοινωνία.

Το Σώμα Εθελοντών λειτουργεί από τα Επαρχιακά Συντονιστικά Συμβούλια Εθελοντισμού σε όλες τις επαρχίες.

Σώμα Εθελοντών Λευκωσίας

22512602 | nicosia@ethelontis.net

Σώμα Εθελοντών Λεμεσού

25737761 | limassol@ethelontis.net

Σώμα Εθελοντών Λάρνακας

24650525 | larnaca@ethelontis.net

Σώμα Εθελοντών Πάφου

26953725 | paphos@ethelontis.net

Σώμα Εθελοντών Αμμοχώστου

99124521 | famagusta@ethelontis.net

Σώμα Εθελοντών Κερύνειας

22 255155 | kyrenia@ethelontis.net

1.9.8 Συμμετοχή στο διαγωνισμό Έκθεσης Ιδεών

Το Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού (ΠΠΣΕ) καθιέρωσε το θεσμό του διαγωνισμού έκθεσης ιδεών μεταξύ των μαθητών μέσης εκπαίδευσης, με στόχο την ενίσχυση του πνεύματος της εθελοντικής προσφοράς. Οι καλύτερες εκθέσεις επιλέγονται από ειδική επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και βραβεύονται από τον ΠΠΣΕ.

1.9.9 Ψηφιακό παιχνίδι/Διαδραστικό Εργαλείο με τίτλο «Εθελοντισμός, ίσες ευκαιρίες και Κοινωνική Ενσωμάτωση-ένα πρωτοποριακό εργαλείο άτυπης μάθησης»

Το Διαδραστικό αυτό Εργαλείο είναι ένα ψηφιακό παιχνίδι το οποίο, σύμφωνα με το ΠΣΣΕ, βοηθά τα παιδιά, μέσα από την εθελοντική προσφορά να αναπτύξουν υγιή προσωπικότητα και θετική αντίληψη σε σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και θέματα ίσων ευκαιριών και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Το συγκεκριμένο Εργαλείο υπάρχει σε όλα τα δημοτικά σχολεία.

1.9.10 Αξιοποίηση Διαδικτυακής Πύλης Εθελοντισμού (www.ethelontis.net)

Η Διαδικτυακή Πύλη Εθελοντισμού του Παγκύπριου Συντονιστικού Συμβουλίου

Εθελοντισμού:

- αναβαθμίζει γενικά τη λειτουργία των Σωμάτων Εθελοντών
- εκσυγχρονίζει και αυτοματοποιεί :
 - τις διαδικασίες εγγραφής, διαχείρισης, εκπαίδευσης, καθοδήγησης και αξιολόγησης των εθελοντών
 - τη διαδικασία καταχώρησης των αναγκών των ευπαθών ομάδων και της άμεσης εξυπηρέτησής τους από τους αρμόδιους εθελοντές.

1.10 Ποιοτική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών

Το σχολείο μελετά τη δυνατότητα υγιούς απασχόλησης παιδιών στην κοινότητα κατά τις απογευματινές ώρες. Για περιπτώσεις οικονομικής στήριξης άπορων μαθητών μπορεί να αποσταλεί γραπτώς αίτημα στη ΣΕΑΥΠ.

2.ΕΝΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ο καθορισμός ενιαίας πολιτικής στο σχολείο διαχείρισης των συγκρούσεων και των διαφορών με τεχνικές διαμεσολάβησης μπορούν να βοηθήσουν στην καλλιέργεια κουλτούρας αλληλοσεβασμού και ειρηνικής συμβίωσης των μαθητών. Στόχος της διαμεσολάβησης είναι, μέσα από το διάλογο, τα εμπλεκόμενα μέρη να φτάσουν σε μια κοινά αποδεκτή λύση.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με :

- Την αξιοποίηση του συμβούλου και εκπαιδευτικών του σχολείου που είναι εκπαιδευμένοι σε τεχνικές διαμεσολάβησης.
- Τον καθορισμό συγκεκριμένων ενηλίκων που να διαχειρίζονται τις διαφορές των μαθητών και την γνωστοποίηση των ονομάτων τους προς τη μαθητική κοινότητα ώστε να γνωρίζουν σε ποιους να απευθύνονται κάθε φορά που θέλουν βοήθεια για την επίλυση διαφορών τους.
- Τον καθορισμό συγκεκριμένου χρόνου των υπευθύνων αυτών που μπορούν να δεχτούν μαθητές για διαμεσολάβηση, ο οποίος να είναι γνωστός στα παιδιά.
- Τον καθορισμό συγκεκριμένου χώρου επίλυσης των συγκρούσεων . Ενδείκνυται ο χώρος αυτός να έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: ήρεμος, φωτεινός, ευχάριστος, ουδέτερος, μακριά από το χώρο σύγκρουσης.
- Την εκπαίδευση ομάδας μαθητών που θα λειτουργούν ως διαμεσολαβητές και θα βοηθούν τους συμμαθητές τους στην επίλυση των διαφορών τους.

3.ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Στα σχολεία που υπάρχει εκπαιδευμένο διδακτικό προσωπικό αυτό θα πρέπει να αξιοποιείται και να διευκολύνεται από τη διεύθυνση για την υλοποίηση δράσεων/προγραμμάτων. Πιο κάτω παρατίθενται για αξιοποίηση παραδείγματα θεμάτων επιμόρφωσης που έχουν ήδη προσφερθεί :

3.1 Προγράμματα Αγωγής Υγείας

3.1.1 Πρόγραμμα Διαμεσολάβησης

Εκπαιδευμένο διδακτικό προσωπικό αναλαμβάνει τη διαχείριση συγκρούσεων που εμφανίζονται στο χώρο του σχολείου εφαρμόζοντας τεχνικές διαμεσολάβησης.

3.1.2 «Ιστορίες ξυπνούν»

Πρόκειται για πρόγραμμα προφορικού λόγου και αφήγησης λαϊκών παραμυθιών που απευθύνεται στους μαθητές. Στόχος του προγράμματος που έχει εργαστηριακή μορφή, είναι η πρόληψη της εξάρτησης, μέσω του πολιτισμού, της τέχνης και της αφήγησης.

3.1.3 «Στηρίζομαι στα πόδια μου»

Πρόγραμμα που αξιοποιεί διδακτικό προσωπικό που έτυχε επιμόρφωσης μέσα στα πλαίσια των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα περιλαμβάνει σειρά βιωματικών εργαστηρίων με διάφορες θεματικές ενότητες Αγωγής Υγείας.

3.1.4 «Συζητήσεις Εφήβων»

Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας για μαθητές Λυκείων και Τεχνικών Σχολών, το οποίο υλοποιείται σε συνεργασία με Λειτουργούς της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του Υ.Π.Π.

3.1.5 «Επικοινωνία στην οικογένεια»

Πρόγραμμα που απευθύνεται σε γονείς και το οποίο υλοποιείται σε συνεργασία με Λειτουργούς της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του ΥΠΠ.

3.1.6 «Ο κήπος με τις 11 γάτες»

Πρόγραμμα για μαθητές Δημοτικού που έχει ως στόχο να βοηθήσει τα παιδιά στην αντιμετώπιση πιεστικών καταστάσεων και στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων.

3.1.7 Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Δάφνη III» για την πρόληψη και καταπολέμηση της εκφοβιστικής συμπεριφοράς στο σχολείο.

Πρόκειται για δομημένο πρόγραμμα ψυχο-εκπαίδευσης που εφαρμόζεται στις Ε΄ και Στ΄ τάξεις του δημοτικού σχολείου. Αναφέρεται σε εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και χρησιμοποιεί ένα εγχειρίδιο με βιωματικές δραστηριότητες οι οποίες στηρίζονται από συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο. Εφαρμόζεται από τους εκπαιδευτικούς των τάξεων σε μια σειρά 11 εργαστηρίων, με τη στήριξη και εποπτεία της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του Υ.Π.Π.

3.2 Αξιοποίηση εκπαιδευτικών με σπουδές σε εξειδικευμένα θέματα

Αξιοποίηση εκπαιδευτικών στην ανάπτυξη δράσεων που σχετίζονται με εξειδικευμένους τομείς όπως οι παρακάτω:

- Συμβουλευτική
- Θέατρο
- Μουσική
- Εκπαίδευση αλλόγλωσσων μαθητών
- Κινηματογράφο
- Φωτογραφία
- Πολυμέσα

4. ΕΝΕΡΓΟΣ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

4.1 Καθορισμός κανονισμών τάξης σε συνεργασία με τα παιδιά

Ο εκπαιδευτικός αφιερώνει τον απαραίτητο χρόνο για να διαμορφώσει μαζί με τους μαθητές τους κανόνες λειτουργίας της τάξης. Ενδείκνυται να προηγείται διδασκαλία όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μαθητών. Όλοι έχουν το δικαίωμα να εισηγηθούν κανονισμούς που θεωρούν ότι είναι απαραίτητοι για τη σχολική ζωή. Αυτός που θα εισηγηθεί κάτι θα πρέπει να επιχειρηματολογεί για να στηρίξει τη γνώμη του. Στόχος της όλης διαδικασίας είναι ο καταρτισμός ενός πλαισίου κανονισμών και συνεπειών που θα διέπουν τη ζωή στην τάξη. Είναι πολύ σημαντικό οι κανονισμοί αυτοί να :

- είναι περιορισμένοι σε αριθμό
- είναι συγκεκριμένοι, σαφείς και κατανοητοί
- έχουν συζητηθεί επαρκώς στην τάξη και η λογική τους να αναγνωρίζεται από τους μαθητές
- είναι αποδεκτοί από την πλειοψηφία των μαθητών
- εκτίθενται μόνιμα και σε εμφανές σημείο της τάξης
- είναι διατυπωμένοι σε καταφατική μορφή.

Σε κάθε περίπτωση έχουμε ως βασική αρχή να προτρέπουμε τους μαθητές και όχι να τους αποτρέπουμε.

Εισηγήσεις για ενεργό εμπλοκή των παιδιών στον καθορισμό και τήρηση των κανονισμών παρατίθενται πιο κάτω :

- Το έμβλημα ή το λογότυπο του εντύπου όπου θα αναγράφονται οι κανονισμοί μπορεί να προκύψει μετά από διαγωνισμό ανάμεσα στα παιδιά
- Τα παιδιά μπορούν να εικονογραφήσουν τους κανονισμούς της τάξης με διάφορους τρόπους και υλικά
- Ένας τοίχος της τάξης μπορεί να διακοσμηθεί με έργα των παιδιών που να περιγράφουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

Είναι ουσιαστικό αυτοί οι κανονισμοί να γίνονται γνωστοί σε όλους (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς) και να εφαρμόζονται με συστηματικό και δίκαιο τρόπο ώστε να δημιουργείται ένα κλίμα δικαιοσύνης το οποίο αποτελεί βασικό παράγοντα πρόληψης της παραβατικότητας.

4.2 Εμπλοκή των μαθητών στη διαμόρφωση της τάξης τους

Το κάθε τμήμα, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, αποφασίζει για τα χρώματα και τη διακόσμηση στους τοίχους της τάξης. Επίσης συναποφασίζουν, με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό, τη διαρρύθμιση του χώρου σε ότι αφορά στην επίπλωση.

4.3 Παρουσία των ενηλίκων

Η παρουσία των ενηλίκων στους διαδρόμους, στο κυλικείο και κοντά στις τουαλέτες είναι ο καλύτερος τρόπος να προληφθούν ή και να μειωθούν περιστατικά βίας και εκφοβισμού μεταξύ των μαθητών. Η παρουσία αυτή αποτελεί για τους μαθητές απόδειξη τόσο του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών για τη σχολική ζωή όσο και της πρόθεσης τους για τήρηση των σχολικών κανονισμών.

Μια άλλη πρακτική που μπορεί να εφαρμοστεί προς αυτή την κατεύθυνση είναι η ακόλουθη: ο διευθυντής και μια ομάδα εκπαιδευτικών υποδέχονται τους μαθητές στην είσοδο του σχολείου το πρωί ή τους συνοδεύουν στην έξοδο στο τέλος της ημέρας.

4.4 Κλείσιμο σχολικής μέρας

Στη Δημοτική Εκπαίδευση ο δάσκαλος της τάξης, αφιερώνει κάποια λεπτά στο τέλος της μέρας για να κάνει μια ανακεφαλαίωση των δραστηριοτήτων ή γνώσεων που εφαρμόστηκαν ή αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της μέρας. Μπορεί να γίνει επίσης αξιολόγηση αυτών των δραστηριοτήτων και εμπειριών των παιδιών ή του εβδομαδιαίου στόχου της τάξης.

Είναι πολύ σημαντικό, το κλείσιμο να γίνεται με θετικό τρόπο ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αποβάλλουν κάθε αρνητικό συναίσθημα που δυνατόν να προέκυψε κατά τη διάρκεια της σχολικής μέρας και να φεύγουν από το σχολείο πάντα με θετικές εντυπώσεις. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με σύντομες, ευχάριστες και χαλαρωτικές δραστηριότητες πχ. παιχνίδι με τη μπάλα (αναφορά σε συναισθήματα), τραγούδι κτλ. Το ευχάριστο κλείσιμο επιτυγχάνεται επίσης με τον αποχαιρετισμό των μαθητών από τον εκπαιδευτικό. Πιο συγκεκριμένα, ο δάσκαλος στο τέλος της σχολικής μέρας, αποχαιρετά ένα-ένα τους μαθητές τονίζοντας έτσι τη μοναδικότητα του κάθε παιδιού. Ακόμα, με τη συγκεκριμένη πρακτική καλλιεργεί στους μαθητές δεξιότητες επικοινωνίας (μαθαίνουν τα παιδιά να χαιρετούν, να αντικρίζουν τον άλλο όταν του απευθύνουν το λόγο κτλ.) και βοηθά στη δημιουργία ενός θετικού κλίματος.

4.5 Ώρα «Κοινωνία της Τάξης»

Στη συγκεκριμένη πρακτική καθορίζεται συγκεκριμένος χρόνος στο πρόγραμμα της τάξης κατά τον οποίο δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να συζητούν θέματα που αφορούν άμεσα τη ζωή τους στο σχολείο με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό της τάξης. Δίνεται έτσι η δυνατότητα στους μαθητές και εκπαιδευτικούς να εκφράζουν τους προβληματισμούς, τις απόψεις τους, τις εισηγήσεις τους και να συζητούν διάφορα προβλήματα που έχουν σχέση με τη ζωή τους στην τάξη. Στο συγκεκριμένο χρόνο καταβάλλεται προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων/συγκρούσεων. Βασικό στοιχείο επιτυχίας της όλης διαδικασίας είναι η λήψη αποφάσεων μέσα από ψηφοφορία. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η συμμετοχή των μαθητών στη διαχείριση της ζωής στην τάξη.

4.6 Δημιουργία δίοδου επικοινωνίας μαθητών – εκπαιδευτικών

Είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να έχουν δικαίωμα άποψης. Αυτό στο σχολείο μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία διόδων επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών. Μια καλή πρακτική που εφαρμόστηκε σε διάφορα δημοτικά σχολεία είναι το «Κουτί Επικοινωνίας». Συγκεκριμένα σε ένα ειδικό κουτί οι μαθητές τοποθετούν γραπτά μηνύματα προς τους εκπαιδευτικούς και τη διεύθυνση του σχολείου. Στα μηνύματα διατυπώνουν τις απορίες, τους προβληματισμούς και τις εισηγήσεις τους, επώνυμα ή ανώνυμα.

Το κουτί βρίσκεται σε χώρο στον οποίο έχουν εύκολη πρόσβαση τα παιδιά. Οι μαθητές είναι καλό να γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι για να λαμβάνονται υπόψη τα αιτήματά τους πρέπει να πληρούνται κάποια κριτήρια (πχ τα μηνύματα να είναι γραμμένα με σαφήνεια, να μην έχουν υβριστικό ύφος κτλ).

Τα αιτήματα των παιδιών ομαδοποιούνται από κλιμάκιο εκπαιδευτικών και εξετάζονται με σεβασμό και σοβαρότητα. Ακολουθεί, απαραίτητα, σε κοινές συγκεντρώσεις, ενημέρωση των

παιδιών κατά την οποία μπορούν να δοθούν απαντήσεις στα ερωτήματα να ανακοινωθεί η ικανοποίηση κάποιων αιτημάτων και η απόρριψη άλλων. Σημειώνεται ότι στις περιπτώσεις απόρριψης θα πρέπει να επεξηγούνται οι λόγοι.

Το «Κουτί Επικοινωνίας» μπορεί να λειτουργεί και σε επίπεδο τάξης. Σε αυτή την περίπτωση, στο κουτί τοποθετούνται θέματα τόσο από τους μαθητές και όσο και τον εκπαιδευτικό τα οποία αφορούν αποκλειστικά τη ζωή της τάξης. Τα εγείρομενα θέματα μπορούν να συζητούνται κατά τη διάρκεια της ώρας «Κοινωνία της Τάξης».

4.7 Εμπλοκή των μαθητών στην επιλογή, υλοποίηση και αξιολόγηση των στόχων του σχολείου

Οι μαθητές, σε συνεργασία με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό της τάξης, καθορίζουν, μετά από συζήτηση κάποιους στόχους -ένα ή δύο- τους οποίους προσπαθούν να υλοποιήσουν σε προδιαγεγραμμένο χρονικό πλαίσιο.

Οι στόχοι μπορεί να είναι κοινοί για όλο το σχολείο ή να αφορούν σε συγκεκριμένη τάξη.

Η αξιολόγηση των στόχων πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (πχ στο τέλος κάθε σχολικής μέρας ή στο τέλος της βδομάδας) από τους ίδιους τους μαθητές με διάφορους τρόπους (προφορικά, γραπτά, γραφικά κτλ).

Αυτή η πρακτική βοηθά τους μαθητές να επικεντρώνουν την προσπάθεια τους σε συγκεκριμένο στόχο και να αναπτύσσουν δεξιότητες για επίτευξή του.

4.8 Αυτοαξιολόγηση

Ο εκπαιδευτικός δίνει συστηματικά τη δυνατότητα στους μαθητές του να αξιολογούν την προσωπική τους προσπάθεια σε σχέση με την επίτευξη των στόχων της τάξης. Με αυτή την πρακτική δίνεται η ευκαιρία στο μαθητή να προβληματιστεί για τις δικές του προσπάθειες και είτε να νιώσει την ικανοποίηση της επιτυχίας είτε να αναλογιστεί πού χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια. Η αξιολόγηση είναι ατομική, δε λειτουργεί συγκριτικά και δεν αποτελεί αντικείμενο κριτικής από τον εκπαιδευτικό.

4.9 Εμπλοκή μαθητών στον καταρτισμό και στην προσφορά προγραμμάτων

4.9.1 Μαθητές-διαμεσολαβητές

Μαθητές, οι οποίοι θα διδαχθούν τις τεχνικές διαμεσολάβησης, μπορούν να προλαβαίνουν ή να παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις κρίσεων/σύγκρουσης στο σχολείο.

4.9.2 Μαθητές- μέντορες

Εκπαιδευμένοι μαθητές οι οποίοι επιθυμούν να προσφέρουν βοήθεια και στήριξη σε άλλους μαθητές σε οποιοδήποτε τομέα της σχολικής ζωής, π.χ. στήριξη σε μαθήματα, κοινωνικοποίηση, αθλήματα, διαχείριση συμπεριφοράς κ.α.

4.9.3 Μαθητές- κοινωνικοί επιστήμονες

Με την καθοδήγηση και στήριξη εκπαιδευτικού, οι μαθητές αναλαμβάνουν ρόλο κοινωνικού επιστήμονα, μελετώντας το σχολείο και τις συμπεριφορές σε αυτό και καταρτίζοντας παρεμβατικά προγράμματα, σύμφωνα με τα μέτρα και τις ανάγκες του σχολείου τους.

4.9.4 Μαθητές -παραγωγοί εκπαιδευτικού υλικού

Μέσα από τη μελέτη ζητημάτων που τους αφορούν, όπως π.χ. η κακή χρήση του διαδικτύου, η κατάχρηση ουσιών, η ταχύτητα κ.α., οι μαθητές φτιάχνουν το δικό τους ενημερωτικό υλικό με τη χρήση πολυμέσων. Το υλικό είναι δυνατό να αξιοποιηθεί από υπηρεσίες και φορείς που εξειδικεύονται στην ενημέρωση και στην πρόληψη και απευθύνονται σε συνομηλίκους τους.

5.ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΕΝΘΑΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ

5.1 Αναγνώριση θετικών συμπεριφορών των μαθητών

Το σχολείο προωθεί μηχανισμούς δημόσιας αναγνώρισης ή/και επιβράβευσης των θετικών συμπεριφορών των παιδιών. Ενθαρρύνονται έτσι να υιοθετούν τις πανανθρώπινες αξίες όπως αυτές της αλληλοβοήθειας, της κοινωνικής προσφοράς, του σεβασμού της αποδοχής της διαφορετικότητας...

5.2 Ανάδειξη επιτευγμάτων των μαθητών

Το σχολείο επιδιώκει με διάφορους τρόπους να αναδεικνύει τα έργα και επιτεύγματα των μαθητών. Αυτό μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια μαθητικών συγκεντρώσεων ή εκδηλώσεων στο χώρο του σχολείου ή στο χώρο της κοινότητας με διάφορους τρόπους.

6.ΜΑΘΗΤΕΣ ΥΨΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Ο εντοπισμός και η στήριξη των μαθητών υψηλού κινδύνου για παραβατικότητα πρέπει να γίνονται έγκαιρα. Τα παιδιά αυτά βρίσκονται συνεχώς αντιμέτωπα με παράγοντες επικινδυνότητας (π.χ. δυσλειτουργίες στην οικογένεια, κακοποίηση, σχολική αποτυχία, συναναστροφή με παραβατικούς συνομηλίκους, τραυματικές εμπειρίες, καταθλιπτικά στοιχεία ή άλλα οργανικά προβλήματα).

Κάποιες καλές πρακτικές εντοπισμού και στήριξης των μαθητών είναι οι ακόλουθες :

- ενεργοποίηση της Επιτροπής Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Παραβατικότητας
- συμμετοχή του οικείου εκπαιδευτικού ψυχολόγου στην Επιτροπή και συνεργασία του σχολείου με αυτόν για εντοπισμό των μαθητών υψηλού κινδύνου
- στήριξη από μέλος του σχολικού προσωπικού (π.χ. καθηγητή Συμβουλευτικής, δάσκαλο, συνοδό)
- τακτική και αμφίδρομη επικοινωνία των εκπαιδευτικών και της Διεύθυνσης του σχολείου με το Σύμβουλο (Μέση Εκπαίδευση).
- ανάπτυξη συμβουλευτικής σχέσης μαθητή-Συμβούλου. Δημιουργία προγράμματος ομαδικής Συμβουλευτικής με συμμετοχή μαθητών υψηλού κινδύνου (Μέση εκπαίδευση)
- ενεργοποίηση του θεσμού του Μέντορα για στήριξη του μαθητή από εκπαιδευτικό έπειτα από συνεννόηση και κοινή συγκατάθεση
- ετοιμασία εξατομικευμένου σχεδίου εναλλακτικής εκπαίδευσης ή απασχόλησης

- προσφορά ενισχυτικής διδασκαλίας είτε στο σχολείο είτε εκτός
- παροχή δυνατότητας δημιουργικής απασχόλησης κατά τον εξωσχολικό χρόνο κατόπιν αιτήματος στη ΣΕΑΥΠ
- έγκαιρη παραπομπή στην Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας
- άμεση ενεργοποίηση υπηρεσιών στήριξης του μαθητή ή/και της οικογένειας όπως Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Οργανισμό Νεολαίας, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, κτλ.)

7.ΕΝΕΡΓΟΣ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Οι γονείς αντιμετωπίζονται σαν συνεργάτες και συνεταίροι στη διαδικασία της μάθησης. Για άμεση εμπλοκή των γονιών προτείνονται οι πιο κάτω τρόποι:

- προσφορά από το σχολείο, σε συνεργασία με ειδικούς, σεμιναρίων, διαλέξεων, προγραμμάτων και βιωματικών συναντήσεων στους γονείς όπου δίνεται η ευκαιρία να συζητηθούν θέματα σωστού χειρισμού παιδιών και εφήβων και ανάπτυξη των δεξιοτήτων επικοινωνίας και επίλυσης διαφορών.
- συμμετοχή τους σε δραστηριότητες του σχολείου.

8.ΠΡΩΘΗΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Ανάπτυξη προγράμματος συνεργασίας του σχολείου με την κοινότητα. Η κοινότητα συστήνεται να συμμετέχει στην αντιμετώπιση προβλημάτων βίας και παραβατικότητας μέσα από την εμπλοκή της:

- στη λήψη αποφάσεων
- στον καταρτισμό σχεδίου δράσης
- στην υλοποίηση προγραμμάτων.

Παράλληλα, το σχολείο δημιουργεί δεσμούς με την κοινότητα μέσα από συναντήσεις και προγράμματα που έχουν σαν στόχο την αλληλογνωριμία, την ενδυνάμωση των σχέσεων, την ενημέρωση και την εκπαίδευση σε τομείς που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον κοινωνικό πολιτισμό της κοινότητας και κατ' επέκταση του σχολείου. Παραδειγματικά, συστήνεται η ανάπτυξη συνεργασίας με την Κοινοτική Αστυνόμευση η οποία μπορεί να επισκέπτεται το σχολείο σε συστηματική βάση και να προσφέρει σε μικρές ομάδες μαθητών σειρά διαλέξεων / εργαστηρίων με θεματολογία που να άπτεται της πρόληψης της παραβατικότητας και της προστασίας του παιδιού και του εφήβου.